

Het web van Marsua. Via hyper- text 'linken' naar Hugo Claus.

1 januari 1997

Auteur: Edward Vanhoutte

Volume: 07

Nummer: 3

Pagina's: 9-12

Documenten

- [tsjip_jrg07_080.pdf](#)

het web van marsua via hypertext linken naar hugo claus de iets moeilijkere gedichten zoals marsua van hugo claus halen het klaslokaal nog zelden de poeticiteit van een gedicht is immers een junctie van intertextualiteit en de leerlingen hebben nog geen referentiekader om het gedicht te plaatsen tussen andere teksten waaraan het refereert maakt worden uit andere gedichten dan moeten die andere teksten ook be hypertext kan die intertextualiteit duidelijk maken kend zo niet bereikbaar zijn voor wie gedichten wil lezen die relaties die in tertextualiteit spelen zowel op het vor edward vanhoutte midden de jaren zestig kwam ted nel hypertext melijke wat genette imitation noemt son met de term hypertext op de prop met hypertext bedoel ik een elektoni als op het inhoudelijke vlak trans pen wat later 1969 lanceerde julia sche multi lineaire in plaats van non formation juist in dat relationele web kristeva het begrip intertextualiteit sequential verzameling van informatie van teksten wordt de uniciteit van de gerard genette gebruikte de term eenheden nodes die tekst geluid en singuliere tekst duidelijk het herken hypertext om een bepaald soort van in of beelden kunnen bevatten en die met nen en opsporen van intertextuele re tertextualiteit te benoemen j appelle elkaar verbonden worden door middel ferenties citaten allusies echo s is donc hypertexte tout texte derive d un van links het linkende element tus dus van essentieel belang bij het lezen texte anterieur par transformation sen de nodes is eerder van associatie van een gedicht iedereen die poezie simple nous dirons desormais trans ve dan van mathematisch hierarchi doceert weet welke moeilijkheden formation tout court ou par transfor sche aard wat in een tekst een inter leerlingen daarmee hebben en dat is mation indirecte nous dirons imita textuele of intra textuele verwijzing is normaal want ze hebben gewoonweg tion palimpsestes la litterature au naar een andere tekst of een geexplici nog niet genoeg teksten gelezen om second degre editions du seuil 1982 teerde voetnoot wordt in hypertext ver die pointers te zien die vaststelling p 16 vangen door een link naar die andere roept in het huidige literatuuronder nelson definieerde hypertext echter als tekst elke tekst wordt zo in wezen wijs twee reacties op 1 de docent ver non sequential writing

waarmee hij voortdurend gedecentreerd want de mijdt te moeilijke teksten en geeft de meer bepaald dacht aan teksten die tekst die je via de link op het scherm voorkeur aan eenduidige gemakkelijke elektronisch geschreven en gepubli krijgt wordt de hoofdtekst vanwaaruit poezie zo die al bestaat of 2 hij zij ceerd zouden worden de polemie die weer nieuwe links vertrekken maar gaat de uitdaging aan en probeert de de twee kampen voerden is mijns in tezelfdertijd betekent dat de centreren leerlingen te helpen om de relaties te ziens terug te brengen op denkfouten ook een re centreren het snel voorhan ontdekken en uit te leggen en daar ligt van beide zijden kristeva en genette den zijn van informatie via het hyper de ware taak van de docent de leerling benadrukten teveel het belang van de link systeem zorgt ervoor dat elke tekst helpen bij het ontdekken en explici metatekst ie texte anterior waarin de binnen een web van andere teksten teren van intertextualiteit of anders betekenis van de bestudeerde tekst de haar betekenis krijgt zie daar de ver gezegd de poezielezer afhelpen van de paratekst ligt terwijl nelson te forma zoening tussen kristeva genette en optische illusie dat de tekst een zelf listisch het relationele component van nelson standige entiteit is een tekst functio hypertekst over het hoofd zag als we ervan uitgaan dat gedichten neert in een web van teksten en dat intertextualiteit en hypertext hebben gedefinieerd worden door hun relaties web kan gigantische afmetingen aan wel degelijk iets met elkaar te maken met en functies temidden van andere nemen wie al geprobeerd heeft de in ik probeer dat te verduidelijken aan de teksten poezie kan alleen maar ge tertextualiteit van een tekst te duiden hand van mijn definitie van hypertext tsjip letteren 7 3 weet dat daarbij hopen materiaal komt centreren en re centreren tekst wordt ries volgt dat die zo ontworpen moeten kijken en dat dat materiaal niet altijd aangeboden en waarin de leerling zich worden dat ze het studiemateriaal dui even gemakkelijk te verzamelen is vrij kan bewegen i e zonder de hulp delijk aantrekkelijk en leesbaar pre vanwege de verspreidheid ervan van een docent de centrale doelstel senteren de verschillende soorten tek hypertext kan een oplossing bieden ling en expliciet omschreven voor elk sten duidelijk onderscheidbaar zijn de voor dit didactische en praktische pro afzonderlijk seminarie worden aange leerling mag bijvoorbeeld nooit twij bleem grote hoeveelheden verspreide vuld met minstens drie impliciete leer felen of de tekst op het scherm poezie informatie kunnen multimediaal en resultaten die gelden voor alle virtuele is of verklarend materiaal het semina overzichtelijk i e in een gelinkte seminars over welk vakgebied dan rie op zelfstandige basis kan verwerkt omgeving een web op een plaats ook ten eerste worden de leerlingen worden dat wil zeggen zonder de do gepresenteerd worden het scherm ingeleid in het probleemoplossend cent die alleen nog maar als system ope werken met hypertext en multimedia rator functioneert en dat de leerling in virtuele seminars en aldus in de it vereisten die de zijn of haar concentratie op het materi in mijn artikel hypertekst is middel groeiende informatie-maatschappij aan aal op geen enkel moment gehinderd eeuws rita rymenans hugo de jonge mensen stelt ze worden compu wordt door de manier van presentatie jonghe red het schoolvak neder ter literate ten tweede leren de leerlin of door de computer als medium lands verslag van de tiende conferentie gen een nieuwe vaardigheid aan het beigem stichting het schoolvak niet lineaire lezen een derde

impliciet het web van marsua nederlands 1997 heb ik de bruikbaar leerresultaat is dat de leerlingen de im de problematiek van de intertextuali heid en de effectiviteit van hypertext plicaties leren begrijpen die it heeft op teit voor het onderwijs en de definities voor het literatuuronderwijs besproken het latere beroepsleven en op de hele van hypertext en virtuele seminars in aan de hand van voorbeelden uit het maatschappij acht genomen lijkt mij het gedicht buitenland mijn conclusie uit vorig eigenlijk is die nieuwe vaardigheid van marsua van hugo claus uitstekend onderzoek was dat het literatuuronder het niet lineair lezen niet helemaal materiaal als voorwerp voor een pilot wijs het beste gebaat is met hypertext nieuw ze is eigen aan de mens luke project virtuele seminars dat leerlin tuele lespakketten die een lusvorm hockley toonde in zijn artikel encoun gen wil inleiden in het begrip intertex vertonen de gebruiker begint en ein tering digital media michael popham tualiteit alhoewel het geen transparant digt met de lectuur van de centrale lorna hughes eds computers e gedicht is staat het toch regelmatig op tekst en kan niet buiten het pakket teaching in the humanities oxford het programma van docenten neder terecht komen concept van een geslo cti 1996 aan dat wie een krant leest landse literatuur en dat zal in vlaan ten web dat wil ik nu verder uitwer dat op een niet lineaire manier doet deren wel nog een tijdje zo blijven ken naar het nederlandstalige litera niemand start links bovenaan op de want de auteurs van lemma 5 dnb tuuronderwijs toe voorpagina om na een aantal uren op pelckmans 1993 een recent en veel hypertextueel studiemateriaal of vir de laatste pagina rechts onderaan te gebruikt leerboek nederlands voor het tuele seminars worden geconcipeerd eindigen neen we lezen misschien aso in de eenheids structuur in vlaan op het principe van het gecoördineerd eerst de strips scannen dan de voorpa deren hebben het gedicht met bijbeho incidenteel leerproces piaget wees er gina op zoek naar interessante grote ar rende summiere bespreking in hun al op dat het zelfontdekkend leren een tikelen en op onze weg naar zo n arti boek opgenomen zeer effectieve methode is resultaten kel op bladzijde x lezen we titels ver van vergelijkende studies met leerlin gelijken we foto s en blijven we hangen gen die of een virtueel seminarie had bij iets wat interessant lijkt we blade den gevolgd of het lesmateriaal in een ren door de krant of terug en wie leest normale klassituatie kregen aangebo nu echt elke letter die in een krant den bevestigen die stelling het virtu staat wat iedereen dus onbewust doet ele seminarie is een hypertextueel les wordt nu door de it maatschappij voor pakket onderbouwd door een of de eerste maal geexpliciteerd en dat meerdere doelstellingen waarin een veronderstelt een aangepaste leesstra multimediale verzameling van mate tegie riaal rond een centrale maar te de uit de definitie van de virtuele semina n 7 3 wie het gedicht leest ziet op het eerste de tekst en het materiaal gezicht al dat het bulkt van de intertex marsua tuele referenties associatieve composi tietechniek enzovoort paul claes de koorts van mijn lied de landwijn van mijn stem schreef er een artikel over van vijftien lieten hem deinzend achter wolfskeel apollo bladzijden waarin hij probeert de puz de god die zijn knapen verstikte en zwammen zelstukjes naast elkaar te leggen het is botte messen zong wolfskeel grintgezing niet de bedoeling om dat in dit artikel even dunnetjes over te doen maar wel toen vlerkte hij op gesmaad om erop te wijzen dat het ontraadselen en brak mijn keel van het

gedicht al gebeurd is en dat er ik werd gebonden aan een boom gevild werd ik gepriemd dus heel wat materiaal voorhanden is tot het water van zijn langlippige woorden in mijn oren vloeide dat zo in een gelinkte leeromgeving die ingeweld begaven kan gepresenteerd worden zo kan het virtuele seminarie het gedicht linken zie mij gebonden aan de touwen van een geluidloos ruim met de plaats in ovidius metamorfosen geveld en gelijmd aan een koperen geur waar een versie van de marsyasmythe gepunt verteld wordt tegelijkertijd kan infor gericht matie gegeven worden over die mythe gepind als een vlinder die claus zelf vond in the golden in een vlam van honger in een moeras van pijn bough van de britse antropoloog james de vingernagels van de wind bereiken mijn ingewanden frazer moet de naam apollo toegelicht de naalden van ijzel en zand rijden in mijn huid worden kan er misschien een uitstapje mij heeft niemand meer genezen gemaakt worden naar de recente ro doofstom hangt mijn lied in de hagen man de geruchten waar de apollofi de tanden van mijn stem dringen alleen meer tot de maagden door guur ook weer opduikt moet het epi en wie is maagd nog of maagdelijke bruidegom theton wolfskeel verklaard worden in deze branding je ziet het al meer dan vijftien blad zijden lang dus een bloedkoraal ontstijgt in vlokken mijn hongerlippen virtueel ik vervloek beschouw dit hoofdstukje als een vir het kaf en het klaver en de horde die op mijn daken tuele rondrit in een virtueel seminarie de vadervlag uithangt maar gij zijt van steen dat nog niet bestaat echt virtueel dus bij het openen van het pakket krijgt ik zing maar gij zijt van veren en gij staat de leerling het gedicht marsua op het als een roerdomp een seinpaal van de treurnis scherm nadat de leerling het gedicht of zijt gij een buizerd daar een wiegende buizerd gelezen heeft moet hij zij de eerste of in het zuiden lager een ster de gouden stier indrukken in een daarvoor ontworpen box op het scherm intikken deze tekst mij heeft niemand meer genezen wordt door de computer bijgehouden in mijn kelders is de delfstof der kennis aangebroken en opnieuw getoond als de leerling beslist het seminarie te verlaten bij het verlaten krijgt hij zij immers het gedicht en de eerste indrukken op tekst uit hugo claus de oostakkerse gedichten amsterdam de bezige bij 1955 nieuw te lezen de lusvorm van het en hugo claus gedichten 1 48 1 6 amsterdam de bezige bij 1978 p 123 124 seminarie dit seminarie is zo ontworpen dat de leerling ontdekt dat de bete kenis van een gedicht verandert tsji p lettere n 7 3 11 naarmate men het web van teksten zijn niet zonder betekenis om dat antwoord toch moet hier direct aan waarin het gedicht functioneert beter laatste te illustreren verwijzen we naar toegevoegd worden dat de leerling de leert kennen na de lectuur van het ge de recentste versie van marsua hugo volledig vrijheid moet hebben om zelf dicht kan de leerling doorklikken naar claus gedichten 1 48 1 waar r 16 zijn of haar traject door het materiaal de hypertext versie van het gedicht in helemaal geschrap is en rijden in uit te stippelen het vierde probleem is die versie zijn woorden en regels aan r 17 vervangen is door scheuren daar een direct gevolg van hoe evalu klikbaar waarop een scherm of een natuurlijk wordt er ook biografische eert de docent leerlingen die elk een box verschijnt met informatie over dat informatie over de auteur verstrekt ander verhaal gelezen hebben net woord of die regel die uitleg kan op zijn leven werk werkwijze stijl de zoals ze het materiaal geassimileerd zijn beurt ook weer links kan bevatten oostakkerse

gedichten de bundel waarin hebben individueel naar andere schermen met tekst beeld dit gedicht staat wordt besproken als we nu de mogelijkheden van het geluid en links enzovoort zo kan de systeem utility confronteren met wat leerling van het woord marsua bijvoor conclusies het literatuuronderwijs ermee kan beeld doorgelinkt worden naar het ver de lezer van dit artikel heeft misschien doen usability de kosten effectiviteit haal van ovidius het schilderij van de indruk dat door het inschakelen van berekenen met de toenemende bespa titiaan maar ook naar de plaats in het systeem van hypertext in het litera ringen in het onderwijs in ons achter the golden bough waar onder andere tuuronderwijs als krachtig middel om hoofd en onderkennen dat een virtu gezegd wordt dat marsyas een moeder leerlingen te helpen intertextuele rela ele seminarie een surplus biedt aan het lied componeerde voor cybele van ties te ontdekken ik meer problemen onderwijs kan het niet anders of dit daaruit vertrekken er links naar zowel heb gecreeerd dan ik heb opgelost een virtuele seminarie wordt realiteit de plaats bij pausanius waar dat verhaal eerste probleem is dat het seminarie dan zal mijn lied niet zoals marsyas verteld wordt als naar het gedicht de zoals hier besproken nog niet bestaat doofstom in de hagen hangen e moeder dat claus die zich in marsua maar er wordt aan gewerkt ten tweede met de zanger marsyas identificeert in staan de literatuurdocenten als hu dezelfde bundel heeft opgenomen een maan wetenschapper nog altijd een ander voorbeeld in de laatste regel kan beetje weigerachtig tegenover het de leerling door op delfstof te klikken gebruik van de computer een gedicht het vrijwel onbekende pictografische lezen op het scherm is nu eenmaal niet cobra gedicht delfstof zien wat claus hetzelfde als een gedicht lezen op pa in april 1950 publiceerde in cobra 6 pier om verschillende redenen maar claus schreef de nota s voor een oost het scherm wil het boek ook helemaal akkerse cantate tussen 1951 1953 en niet vervangen het wil alleen doen waarvan alleen nog de titel overgeble waar het goed in is en daar gaat dit ven is als titel van een afdeling in een artikel over een derde probleem vormt huis dat tussen nacht en morgen staat het ontwerp van het pakket zelf in fei uit 1953 te kan alles wat maar enigszins met dit de hypertext versie van het gedicht gedicht of met claus te maken heeft in vormt natuurlijk het centrale en groot het web ingepast worden maar dan ste bestanddeel van het seminarie hier duikt het spook van wat in hypertext is de intertextualiteit te vinden maar middens cognitive overhad genoemd de leerling heeft ook de mogelijkheid wordt op daarom zal bij het ontwerp om de franse engelse latijnse en pen van dit seminarie moeten nage poolse vertalingen te lezen of de drie gaan worden welk materiaal echt van verschillende versies van het gedicht belang is in die zin wordt het pakket in het nederlands met elkaar te verge gemodereerd zoals elk leerboek in lijken die drie versies zijn niet zonder tegenstelling tot het en door het belang want de veranderingen die gesloten karakter ervan de leerling kan claus aanbracht claus reviseert zijn niet buiten het pakket het internet op gedichten bij elke grote publicatie bijvoorbeeld blijft het didactisch ver n 7 3